

Aralské jezero

Myslíš, že je v lidských silách zlikvidovat čtvrté největší jezero světa? Odpověď zní bohužel ano.

Aralské jezero leží ve střední Asii na hranicích mezi Kazachstánem a Uzbekistánem. Vzniklo asi před 10 tisíci lety, kdy se řeky Amudarja a Syrdarja setkaly v oblasti Aralské propadliny. Dnes se na něm odehrává jedna z nejhorších ekologických katastrof.

Co zapříčinilo zkázu Aralského jezera

V roce 1954 začali sovětsí soudruzi budovat zavlažovací kanály, aby přeměnili středoasijské pouště na bavlníková pole světového významu. Voda byla odváděna z řek Amudarja a Syrdarja, které Aralské jezero zásobovaly.

Následky vysychání jezera se začaly projevovat už na začátku 60. let 20. století, přesto se plantáže rozšiřovaly. Dnes už Aralské jezero v podobě, ve které je stále zobrazeno ve většině atlasů, neexistuje.

- Zavlažování půdy v takto horkém podnebí vedlo k jejímu zasolování, proto se také zavlažování dále zintenzivňovalo ve snaze soli vymývat, což nepomohlo. Místo vlastního jezera vznikla solná poušť. Navíc solný prach roznášený větrem, slané deště a slané mlhy obsahují škodlivé součásti umělých hnojiv, které se používaly na polích.
- Ty samé škodliviny se nacházejí i v podzemní vodě. Voda ze studen kolem bývalého Aralského jezera je podle norem jedovatá. Místní lidé ji ovšem stále pijí, protože jim nic jiného nezbyvá.
- Hladina jezera poklesla o 16 metrů. Pobřeží ustoupilo v průměru o 80 km, někde však také až o 150 km. Řeky tak nakonec do Aralského jezera vůbec nedotekly.
- Rybářské přístavy zůstaly na suchu. O zdroj obživy přišlo na 80 000 lidí, obyvatelé se museli stěhovat do vnitrozemí.
- Díky zvýšené salinitě vody vymřely ryby, byl narušen celý ekosystém jezera.
- Zhoršil se zdravotní stav obyvatel. Obyvatelé trpí především nemocemi dýchacího ústrojí, anémií, přibývá vrozených vad, rakoviny, tuberkulózy. Děti se dnes v celé oblasti rodí předčasně, dožívají se věku pouze 59,5 roku.
- Změnilo se klima celého regionu směrem k extrémnějším podmínkám – zimy jsou chladnější, léta teplejší. Přilehlé stepi podléhají dezertifikaci.

Je šance na záchranu?

V roce 1987 se jezero rozpadlo na dvě oddělená jezera - Severní (*Malé*) a Jižní (*Velké*) Aralské jezero. V roce 1995 byly obě části propojeny kanálem, který měl zajišťovat výměnu vody, avšak vysychání je příliš rychlé na to, aby se vyplatilo udržovat tento kanál v provozu. Jižní část jezera se dále rozpadla na východní a západní, přičemž západní zřejmě čeká úplný zánik, jelikož nemá žádný přítok.

Existují názory, že likvidace Aralského jezera byla cílená, protože muselo být jasné, že když se řeky zásobující jezero odvedou jinam, jezero bez nich vyschne.

Zatímco jižní část jezera se dnes považuje za ztracenou, pro hlubší severní část existuje plán záchrany. Kazachstán za pomoci Ruska totiž navrhuje vybudovat 2550 km dlouhý kanál z řeky Ob. Tím by se ovšem zase mohl ochladit Severní ledový oceán, kam Ob ústí.

O záchranu jižních částí není zájem možná proto, že pod Aralskou sníženinou byla objevena velká ložiska ropy a zemního plynu, jejichž těžbu Uzbekistán plánuje. Očekává se, že zánik jižní části by mohl nastat během dvaceti let.

Aralská ekologická katastrofa je tragická. Když ji člověk nevidí na vlastní oči, nemůže tomu uvěřit.

Upraveno dle:

<http://referaty-seminarky.cz/aralske-jezero/> [cit. 2008-4-4]

<http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=357020> [cit. 2008-4-4]

http://www.sci.muni.cz/~dobro/jezerni_panve.htm [cit. 2008-4-4]

http://cs.wikipedia.org/wiki/Aralsk%C3%A9_jezero [cit. 2008-4-4]